

Sygn. akt II AKa 244/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku w II Wydziale Karnym w składzie

Przewodniczący	SSA Nadzieja Surowiec
Sędziowie	SSA Janusz Sulima (spr.) SSO del. Krystyna Szczechowicz
Protokolant	Anna Tkaczyk

przy udziale Prokuratora Prokuratury Rejonowej w Bielsku Podlaskim – Adama Naumczuka upoważnionego przez Prokuratora Apelacyjnego do udziału w sprawie

po rozpoznaniu w dniu 12 grudnia 2013 r.

sprawy **M. D. s. B. i P. S. s. A.**

oskarżonych z art. 158§3k.k.

z powodu apelacji wniesionych przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego i obrońcę oskarżonego P. S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 27 sierpnia 2013 r. sygn. akt III K 116/13

I. zmienia wyrok w zaskarżonej części w ten sposób, że orzeczone w pkt. III kwoty podwyższa do 10.000 (dziesięciu tysięcy) złotych;

II. w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy;

III. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adwokatów A. R. i E. R. kwoty po 738 złotych, w tym po 138 złotych podatku VAT tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej oskarżonym z urzędu w postępowaniu odwoławczym oraz na rzecz adw. E. R. kwotę 207 złotych tytułem podatku VAT, od zasądzzonego na jej rzecz wynagrodzenia za obronę z urzędu w postępowaniu pierwszoinstancyjnym;

IV. zwalnia oskarżonych od ponoszenia kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze.

UZASADNIENIE

M. D. i P. S. zostali oskarżeni o to, że w dniu 24 lutego 2013 r. w H. działając wspólnie i w porozumieniu dokonali pobicia P. K. w ten sposób, że uderzali pięściami i kopali po całym ciele, w wyniku czego wymieniony doznał obrażeń ciała w postaci drobnych otarć naskórka na czole po stronie prawej i w okolicy gładyszki, podbiegnięcia krwawego w okolicy czołowej lewej i w powiekach oka lewego, podbiegnięcia krwawego i otarcia naskórka na obu

ramionach, podbiegnięcia krwawego powłok miękkich czaszki okolicy czołowej i skroniowej prawej oraz skroniowej lewej z podbiegnięciem krwawym obu mięśni skroniowych, złamania żeber po stronie prawej od VII do IX w liniach pachowej przedniej i łopatkowej z podbiegnięciami krwawymi pod opłucną ścienną i w mięśniach klatki piersiowej, pęknięcia mięszu wątroby z następowym krwiakiem jamy otrzewnej o objętości 1800 ml, niedokrwienia narządów wewnętrznych, przy czym z uwagi na ilość, siłę i miejsce zadawanych ciosów pokrzywdzony narażony był na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia lub skutku określonego w art. 156 § 1 k.k. lub w art. 157 § 1 k.k., zaś w następstwie pobicia zmarł, tj. o czyn z art. 158 § 3 k.k.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 27 sierpnia 2013 roku, wydanym w sprawie III K 116/13:

I. oskarżonych M. D. i P. S. uznał za winnych popełnienia zarzucanego im czynu i za to na mocy art. 158 § k.k. skazał ich:

a/ M. D. na karę 4 lat pozbawienia wolności,

b/ P. S. na karę 3 lat pozbawienia wolności;

II. na mocy art. 63 §1 k.k. na poczet orzeczonych kar pozbawienia wolności zaliczył oskarżonym okresy rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie:

a/ M. D. od dnia 2 marca 2013 r. do dnia 27 sierpnia 2013 r.,

b/ P. S. od dnia 3 marca 2013 r. do dnia 27 sierpnia 2013 r.;

III. na mocy art. 46 §1 k.k. orzekł wobec oskarżonych M. D. i P. S. obowiązek zadośćuczynienia za doznaną krzywdę poprzez wpłacenie na rzecz pokrzywdzonego P. K. kwot po 3000 zł.;

IV. zasądził od oskarżonych M. D. i P. S. na rzecz oskarżyciela posiłkowego P. K. solidarnie kwotę 600 zł. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

V. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adwokatów A. R. i E. R. kwoty po 900 zł. tytułem kosztów obrony z urzędu;

VI. zwolnił oskarżonych M. D. i P. S. od kosztów sądowych.

Apelacje od tego wyroku wywiedli pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego oraz obrońca oskarżonego P. S..

Pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego zaskarżył powyższy wyrok w części dotyczącej kary oraz środka karnego i wskazując na przepisy art. 427 §2 k.p.k. i art. 428 pkt 4 k.p.k. zarzucił temu orzeczeniu rażąco niewspółmierność kar wymierzonych M. D. i P. S. oskarżonych o czyn z art. 158 §3 k.k., które jakkolwiek mieszczą się w granicach ustawowego zagrożenia, nie uwzględniają jednak w sposób właściwy zarówno okoliczności popełnienia przestępstwa, stopnia szkodliwości społecznej czynu oraz w wystarczającej mierze celów kary.

Wniósł o zmianę tego wyroku w zaskarżonej części i wymierzenie oskarżonym kar po 8 lat pozbawienia wolności oraz środka karnego w postaci obowiązku zadośćuczynienia za doznaną krzywdę poprzez wpłacenie na rzecz pokrzywdzonego P. K. kwot po 10.000 złotych.

Obrońca oskarżonego P. S. również zaskarżył powyższy wyrok jedynie w części dotyczącej kary. Zaskarżył też rozstrzygnięcie w przymiocie zasądzenia kosztów obrony z urzędu.

Powołując się na przepisy art. 427 §2 k.p.k. i art. 438 pkt 2 i 4 k.p.k. zarzucił temu wyrokowi rażąco niewspółmierność wymierzonej P. S. kary 3 lat bezwzględnego pozbawienia wolności wyrażającą się w braku dostatecznego uwzględnienia okoliczności przemawiających z łagodniejszym wymiarem kary oraz za warunkowym zawieszeniem jej wykonania takich jak: młody wiek oskarżonego (w chwili popełnienia czynu ukończone zaledwie 18

lat), jego właściwości osobiste, rola w popełnieniu przestępstwa czy sposób zachowania się po jego popełnieniu (w tym przede wszystkim współpraca z organami ścigania wyrażająca się w złożeniu obszernych i szczerych wyjaśnień, okazana skrucha, przeproszenie pokrzywdzonego, chęć zadośćuczynienia).

Obrońca P. S. zarzucił też obrazę przepisów prawa procesowego, która miała wpływ na treść rozstrzygnięcia, a mianowicie a mianowicie §2 ust. 3 w zw. z §2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 z późn. zm.) poprzez zasądzenie na rzecz obrońcy kwoty 900 złotych tytułem obrony z urzędu za postępowanie przed Sądem I instancji bez powiększenia jej o stawkę należnego podatku od towarów i usług w wysokości 207 zł.

Wskazując na powyższe na podstawie art. 427 §1 k.p.k. w zw. z art. 437 §1 k.p.k. obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez obniżenie kary pozbawienia wolności orzeczonej wobec P. S. do 2 lat oraz warunkowe zawieszenie wykonania tej kary na okres próby wynoszący 5 lat i oddanie oskarżonego w tym czasie pod dozór kuratora oraz o zmianę punktu V orzeczenia i podwyższenie kwoty zasądzonej tytułem obrony z urzędu przed Sądem I instancji o należny podatek VAT.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego jest jedynie częściowo zasadna. Apelacja obrońcy P. S. zasługuje zaś na uwzględnienie jedynie w części dotyczącej zasądzenia kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu pierwszoinstancyjnym.

Przypomnieć należy, że rażąca niewspółmierność kary występuje wtedy, gdy kara orzeczonej nie uwzględnia w należyty sposób stopnia społecznej szkodliwości przypisanego czynu oraz nie realizuje wystarczająco celu kary, ze szczególnym uwzględnieniem celów zapobiegawczych i wychowawczych. Pojęcie niewspółmierności rażącej oznacza znaczną, wyraźną i oczywistą, a więc niedającą się zaakceptować dysproporcję między karą wymierzoną a karą sprawiedliwą. Przesłanka rażącej niewspółmierności kary jest spełniona tylko wtedy, gdy na podstawie ustalonych okoliczności sprawy, które powinny mieć decydujące znaczenie dla wymiaru kary, można przyjąć, że zachodzi wyraźna różnica między karą wymierzoną a karą, która powinna zostać wymierzona w wyniku prawidłowego zastosowania dyrektyw wymiaru kary.

Pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego, pomimo zacytowania kilku orzeczeń Sądu Najwyższego tłumaczących pojęcie rażącej niewspółmierności kary, nie przedstawił właściwie żadnych ważkich argumentów przemawiających za uznaniem, że wymierzone oskarżonym kary pozbawienia wolności są rażąco łagodne. Zaakcentował on głównie te okoliczności, które stanowią znamiona czynu zabronionego przez ustawę karną. Te zaś zostały już uwzględnione przez ustawodawcę przy określeniu granic ustawowego zagrożenia i tym samym nie mogą być traktowane dodatkowo jako okoliczności wpływające na wymiar kary w ramach tego zagrożenia, chyba że podlegają one stopniowaniu co do nasilenia lub jakości.

Brak jest zaś podstaw do uznania, że wymierzone oskarżonym kary nie uwzględniają dostatecznie stopnia agresji i zaangażowania poszczególnych oskarżonych w pobicie pokrzywdzonego. Pomimo że oskarżeni powinni byli co najmniej przewidywać, iż ich działanie może doprowadzić do śmierci P. K., ich zachowanie w porównaniu z innymi tego rodzaju sprawami nie odznaczało się wyjątkową brutalnością.

Zgodzić się należy z pełnomocnikiem, że okolicznościami obciążającymi dla oskarżonych jest zarówno brak ich zainteresowania losem pokrzywdzonego bezpośrednio po jego pobiciu oraz w czasie poprzedzającym odnalezienie jego zwłok, jak też brak wyraźnego motywu ich działania. Nie są to jednakże tego rodzaju okoliczności, które nakazywałyby ich znacznie surowsze ukaranie, aniżeli uczynił to Sąd Okręgowy, zwłaszcza że istnieje też szereg okoliczności łagodzących dla oskarżonych, które zostały całkowicie pominięte w apelacji pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego.

Zastanawiając się nad współmiernością orzeczonych wobec oskarżonych kar pozbawienia wolności, nie można tracić z pola widzenia okoliczności dla nich łagodzących. Obydwaj przyznali się do winy i złożyli szczerze wyjaśnienia, które w dużej mierze stały się osnową ustalonego w niniejszej sprawie stanu faktycznego. Każdy z nich przeprosił ojca pokrzywdzonego i wyraził skruchę oraz żal z powodu swojego postępowania. Wyrazili też chęć zadośćuczynienia krzywdzie, którą wyrządzili najbliższemu P. K.. Bezpośredni kontakt z oskarżonymi na rozprawie odwoławczej nie pozostawiał wątpliwości co do autentyczności tego rodzaju oświadczeń oskarżonych. Szczere zaś przeproszenie pokrzywdzonego jest niebagatelną okolicznością z punktu widzenia dyrektyw wymiaru kary. Nie bez znaczenia też jest wiek oskarżonych. Obydwaj są młodociani. P. S. w chwili czynu miał zaledwie 18 lat. Dopuścili się zatem przypisanego im przestępstwa na progu dorosłości. Osobowość zarówno jednego, jak i drugiego oskarżonego jest wciąż kształtowana.

W tych okolicznościach brak jest podstaw do uznania, że wymierzone wobec oskarżonych kary nie wpłyną na zmianę ich postaw życiowych i tym samym nie spełnią celów zapobiegawczych i wychowawczych.

Jednocześnie żadną miarą nie można przyjąć, że orzeczone wobec oskarżonych kary są rażąco surowe. Ich złagodzenie spowodowałoby, że nie byłyby one adekwatne ani do stopnia szkodliwości społecznej popełnionego przez nich przestępstwa, który jest znaczny, ani też do stopnia ich zawinienia.

To, że P. S. nie był inicjatorem pobicia P. K. oraz był mniej aktywny w tym zdarzeniu, zostało uwzględnione przy wymiarze kar poszczególnym oskarżonym. Nie może zaś być uznane za okoliczność łagodzącą dla tego oskarżonego, że włączył się on do bicia z uwagi na źle rozumianą solidarność koleżeńską. Podkreślić należy, że P. S. zaczął uderzać pokrzywdzonego, gdy ten nie był już w stanie stawiać oporu przed ciosami M. D.. Kopał go, gdy leżał on na podłodze.

Wbrew twierdzeniom obrońcy P. S. nie jest osobą łatwo poddającą się oddziaływaniu wychowawczemu. Gdyby bowiem oskarżony „reagował” na stosowane wobec niego w (...) Centrum (...) środki wychowawcze, to nie popełniłby przypisanego mu przestępstwa. Ta sprawa jest dowodem na to, że pomimo pobytu w tym ośrodku jego demoralizacja pogłębiła się. Popełniane wcześniej przez niego przed ukończeniem 17 roku życia czyny karalne oraz potem przestępstwa były o znacznie mniejszym ciężarze gatunkowym. Pomimo bardzo młodego wieku jest on osobą uzależnioną od alkoholu.

Skoro dotychczas stosowane wobec niego środki nie przyniosły żadnych zmian w jego postępowaniu, należy uznać, że jedynie osadzenie go w zakładzie karnym może trwale wpłynąć na zmianę jego postawy. Proponowana przez jego obrońcę kara o charakterze wolnościowym na pewno nie spełni wobec niego celów zapobiegawczych i wychowawczych.

Zgodzić się należy z pełnomocnikiem oskarżyciela posiłkowego, że orzeczone wobec oskarżonych kwoty pieniężne tytułem obowiązku zadośćuczynienia za wyrządzoną pokrzywdzonemu szkodę są rażąco niskie. Mają one charakter wyłącznie symboliczny i są zupełnie nieadekwatne do doznanej przez P. K. krzywdy związanej ze śmiertelnym pobiciem jego syna. Był to jego jedyny syn i pomimo obranego przez niego trybu życia, całkowicie zrozumiałe jest, że pokładał w nim nadzieję, że dochowa go do śmierci. Nie wymaga szerszego uzasadnienia, że sytuacja życiowa P. K. po zupełnie nieoczekiwanej śmierci syna diametralnie zmieniła się na niekorzyść. Dlatego też na jego rzecz powinna być orzeczona tytułem zadośćuczynienia kwota pieniężna nie o charakterze symbolicznym, lecz taka, która złagodzi jego cierpienia psychiczne wywołane śmiercią syna.

Z kolei obrońca P. S. ma rację, że Sąd Okręgowy błędnie orzekł o kosztach obrony z urzędu za postępowanie pierwszoinstancyjne. Zgodnie bowiem z §2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. nr 163, poz. 1348 ze zm.) w sprawach, w których strona korzysta z pomocy prawnej udzielonej przez adwokata ustanowionego z urzędu, opłatę za czynności tego adwokata z tytułu zastępstwa procesowego, sąd podwyższa o stawkę podatku od towarów i usług, obowiązującą w dniu orzekania o tych opłatach.

Sąd pierwszej instancji zaś zasądził z tego tytułu jedynie minimalne opłaty przewidziane w §14 ust. 1 i 2 cytowanego rozporządzenia.

Mając powyższe na względzie, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 437 §2 k.p.k. orzekł jak w sentencji wyroku.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu orzeczono na podstawie art. 618 §1 k.p.k. pkt 11 k.p.k. oraz §14 ust. 5 i §2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz.1348 z późn. zm.).

Sytuacja materialna oskarżonych, którzy obecnie pozbawieni są możliwości zarobkowania, uzasadniała zwolnienie ich, stosownie do treści art. 624 §1 k.p.k., od ponoszenia kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze.